

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Prakken d'Oliveira Human Rights Lawyers
t.a.v. Bondine Kloostra
Linnaeusstraat 2 -A
1092 CK Amsterdam

Datum 5 oktober 2023
Betreft Ontwerpbesluit verzoek om aanwijzing van Natura 2000-gebied
Veluwe voor de wolf

**Directoraat-generaal Natuur
en Visserij**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Ons kenmerk
DGNV / 37610539

Uw kenmerk
D20221626

Bijlage(n)

Ontwerpbesluit

Geachte Bondine Kloostra,

In uw brief van 22 mei 2023 heeft u namens Stichting de Faunabescherming verzocht om de wolf toe te voegen aan het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Veluwe.

Motivering van uw verzoek

Kort samengevat betoogt u dat niet gewacht kan worden met het beschermen van de wolf via het wijzigen van het aanwijzingsbesluit van de Veluwe, op grond van de volgende argumenten:

1. De wolf staat vermeld in zowel bijlage II als bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Daarom geldt zowel een strikt beschermingsregime voor individuen van de soort (bijlage IV) als ook de verplichting gebieden aan te wijzen als speciale beschermingszone als genoemd in artikelen 3, tweede lid, van de Habitatrichtlijn (bijlage II).
2. De gunstige staat van instandhouding van de wolf in Nederland, als onderdeel van de populatie van het Pools-Duitse laagland, is nog niet bereikt.
3. Omdat de wolf vermeld staat als prioritaire soort vraagt dit om een snelle tenuitvoerlegging van maatregelen teneinde hun instandhouding te bevorderen.
4. Het eerste wolvenpaar bezette hun territorium in 2018 op de Veluwe en eerste voortplanting vondplaats in 2019. Daarmee moet de soort als gevestigd worden beschouwd en daardoor moet, conform artikel 2.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, de Veluwe als speciale beschermingszone aangewezen worden.
5. Een wolvenpaar of wolvenroedel is ecologisch gezien niet duurzamer gevestigd na tien jaar dan na de eerste worp.
6. In andere Europese landen wordt eerder tot aanwijzing van speciale beschermingszones overgegaan dan in Nederland.

7. Uitsluitend ecologische gronden kunnen worden aangedragen door een lidstaat bij de beoordeling tot het aanwijzen van een speciale beschermingszone voor een soort. Sociaaleconomische of culturele redenen of regionale en lokale bijzonderheden, zoals draagvlak, mogen hierin niet worden meegewogen.

DGNV / 37610539

Besluit

Het verzoek tot versnelde aanwijzing van gebieden voor de wolf wordt afgewezen. In overeenstemming met de Habitatrichtlijn en de Wet natuurbescherming kunnen gebieden worden aangewezen voor de wolf. Volgens het huidige beleid kunnen deze gebieden pas aangewezen worden als de wolf zich 10 jaar heeft voortgeplant en daarmee duurzaam aanwezig is in Nederland en op de Veluwe in het bijzonder.

Onderbouwing van het besluit

1. De wettelijke bescherming van de wolf in Nederland heeft haar basis in de Habitatrichtlijn, waar de wolf op zowel Bijlage II als Bijlage IV vermeld staat. De vermelding op Bijlage IV maakt dat de soort ook in Nederland als soort strikt beschermd is. Die bescherming geldt vanaf het moment dat de soort zich in Nederland ophoudt, ongeacht of dit een zwervend of een gevestigd exemplaar betreft en ongeacht of deze zich voortplant of niet. Deze bescherming verplicht onder andere tot het beschermen van alle individuen van de soort en van de (vaste) voortplantings-, rust- en verblijfplaatsen, maar ook bijvoorbeeld tot het monitoren van de soort en het opstellen van een stelsel ter voorkoming van schade aan vee. In het Interprovinciaal wolvenplan staan deze maatregelen nader beschreven. Ook actieve communicatie naar de samenleving maakt onderdeel uit van de bescherming van de wolf. Omdat er binnen de samenleving grote zorgen waren (en nog zijn), is al in een vroeg stadium, ruim voor de vestiging van de eerste wolven in Nederland, een communicatietraject gestart om voorlichting te geven over de wolf en de mogelijke gevolgen van de hervestiging van wolven in Nederland. Bij12 heeft hierin namens de provincies het voortouw, maar ook de individuele provincies besteden hier via hun eigen kanalen aandacht aan. Daarnaast is de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) gestart met het opzetten van een brede maatschappelijke dialoog over de wolf in Nederland. De eerste aanzet hiertoe is in 2020 genomen en hier wordt nu verdere uitwerking aangegeven.
2. Nederland is te klein om een populatie wolven te huisvesten die op zichzelf groot genoeg is om een gunstige staat van instandhouding te bereiken. Dit is ook door de Europese Commissie onderkend. Daarom heeft zij aanbevolen dat lidstaten tot gezamenlijke managementplannen komen op het niveau van grensoverschrijdende deelpopulaties. De wolven in Nederland maken naar het oosten deel uit van de Centraal-Europese wolvenpopulatie (ook wel Pools-Duitse populatie genoemd) en naar het zuiden van de Alpiene wolvenpopulatie. Nederland verkent daarom in samenwerking met Duitsland, België en Frankrijk de mogelijkheden tot het opstellen van een Internationaal Wolvenplan om gezamenlijk te komen tot een gunstige staat van instandhouding van de wolf. Hierbij heeft elk van de lidstaten zijn eigen verantwoordelijkheid om te zorgen voor haar aandeel van de (deel)populatie.

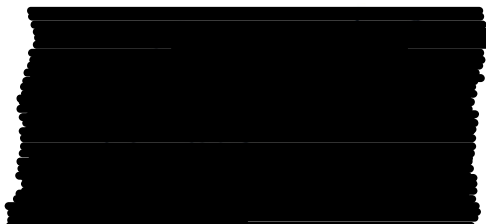
3. Wanneer men naar de ontwikkeling van zowel de Centraal-Europese als de Alpiene deelpopulaties kijkt, is hier in de laatste 20 jaar een zeer duidelijke positieve trend in de populatie-ontwikkeling te zien.
4. De vermelding op Bijlage II maakt dat Nederland voor deze wolf ook speciale beschermingszones moet aanwijzen, dat wil zeggen: Habitatrichtlijngebieden die onderdeel zijn van de Natura 2000-gebieden. Nederland hanteert momenteel als beleidslijn om gebieden aan te wijzen voor nieuwe of teruggekeerde inheemse soorten wanneer deze zich bestendig gevestigd hebben. In het geval van niet-trekkende soorten (zoals de wolf) betekent dat: gedurende 10 achtereenvolgende jaren voortplanting door wilde exemplaren. Dit wordt aangeduid met de term 'regelmatige voortplanter'. Deze 'regelmatige voortplanters' zijn onderdeel van de 'inheemse' soorten, maar vallen daarmee niet samen: na een fase van vestiging, waarin een soort nog te boek staat als 'dwaalgast', kan een soort als het ware doorgroeien naar de status van 'regelmatige voortplanter'. In de overgangsfase tussen eerste moment van voortplanting en 'regelmatige' voortplanting, wordt het voortplanten nog aangeduid als 'onregelmatige' voortplanting. Dit fenomeen wordt gedocumenteerd in de basisrapporten die worden opgesteld voor de Rode Lijsten. Voor de wolf betekent dit dat hij zich in de fase van de onregelmatige voortplanting bevindt, zij het met de verwachting dat er in 2029 (tien jaar na de eerste voortplanting) sprake zal zijn van 'regelmatige' voortplanting. In beginsel komt vanaf dat moment de wolf in aanmerking voor gebiedsbescherming (naast de al geldende soortenbescherming).
5. Deze beleidslijn sluit aan bij de internationale richtlijn van de IUCN voor de toepassing van Rode-Lijstcriteria voor regionale populaties:

"Taxa that have immigrated unaided by humans (i.e. neither intentionally nor unintentionally introduced through, e.g. transport activities) may be assessed as soon as there is a population that has been reproducing continuously for a number of years (usually 10 years)."
(Guidelines for application of IUCN Red List criteria at regional and national levels : version 4.0; 2012).
6. Nederland hanteert bij het bepalen of een soort een 'regelmatige voortplanter' is zoveel mogelijk één lijn bij het opstellen van Rode Lijsten en bij de gebiedsbescherming.
7. Bij de gebiedsbescherming moeten twee stappen worden onderscheiden: de erkenning dat voor een soort gebieden moeten worden aangewezen en het daadwerkelijk aanwijzen in gebieden. Het eerste gebeurt door plaatsing op de zogenoemde 'Referentielijst', dat is de lijst van soorten en habitattypen waarbij per land is aangegeven of er gebieden voor moeten worden aangewezen. Deze lijst wordt jaarlijks geactualiseerd door de Europese Commissie in overleg met de lidstaten. Volgens deze lijst is de wolf voor Nederland nog niet relevant. Zodra de wolf op de Referentielijst wél voor Nederland wordt genoemd, moet een begin worden gemaakt met de tweede stap: het aanwijzen van gebieden. Onderdeel daarvan is het vermelden van de 'nieuwe' soort in het Standaardgegevensformulier (Standard Data Form ofwel SDF) van bestaande Habitatrichtlijngebieden, voor zover de soort bestendig aanwezig is.

8. Er zijn geen doorslaggevende argumenten waarom in het geval van de wolf zou moeten worden afgeweken van de bovenvermelde beleidslijn. De in het verzoek genoemde argumenten overtuigen niet.
9. Het argument dat de gunstige staat van instandhouding nog niet is bereikt, overtuigt niet, omdat het snel aanwijzen van de Veluwe daarin naar verwachting geen verschil zal maken. De soort is nu al strikt beschermd via het regime van de soortenbescherming en de populatieomvang neemt, net als in de omliggende landen, sterk toe.
10. Het argument dat de soort een prioritaire soort is, overtuigt niet. In de richtsnoeren van de Europese Commissie wordt niet gesteld dat voor een prioritaire soort sneller gebieden aangewezen moeten worden dan voor de overige soorten. De stelling wordt ook niet ondersteund door jurisprudentie. Uiteraard moet wel beoordeeld worden of snelle actie nodig is om de soort adequaat te beschermen, maar in punt 9 is al betoogd dat versnelling in dit geval van de wolf niet noodzakelijk is.
11. Aanwijzing zal op een zorgvuldige wijze moeten gebeuren. Onderdeel daarvan is het formuleren van een instandhoudingsdoelstelling met een goede onderbouwing. Die onderbouwing is overtuigender als hij gebaseerd is op een bestendige aanwezigheid dan op een veel kortere periode. In 2029 kan beter bepaald worden wat de draagkracht van de Veluwe is dan op dit moment het geval is.
12. Dit besluit wordt, anders dan u veronderstelt, niet ingegeven door andere motieven dan bovengenoemde ecologische motieven.
13. Het feit dat andere lidstaten andere keuzes en afwegingen maken voor wat betreft het moment dat zij hanteren om tot het aanwijzen van gebieden of het toevoegen van soorten aan de bestaande gebieden te komen, valt binnen de beleidsvrijheid van de lidstaten.

Hoogachtend,

De Minister voor Natuur en Stikstof,
namens deze:

MT-lid Natuur, DG Natuur en Visserij

Toepassing uniforme openbare voorbereidingsprocedure

Op dit ontwerpbesluit is de openbare uniforme voorbereidingsprocedure als opgenomen in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

DGNV / 37610539

Zienswijze doorgeven

U kunt uw zienswijze op verschillende manieren doorgeven. U doet dit het snelst door het digitale formulier in te vullen.

Lukt het niet om de zienswijze door te geven met het digitale formulier? Geef uw zienswijze dan telefonisch door of in een brief. U kunt uw zienswijze niet in een e-mail of via het algemene contactformulier sturen. We nemen deze niet in behandeling.

Digitaal formulier

Geef uw zienswijze op tijd door met een digitaal formulier op www.rvo.nl/wolf-veluwe. Dit kunt u doen tot uiterlijk zes weken na publicatie van dit besluit. U logt hierop in met DigId (als burger), of met eHerkenning niveau 2+ (als organisatie).

Telefonisch

Wilt u uw zienswijze mondeling geven? Dan kunt u hiervoor een afspraak maken. Dit doet u met het [Afsprakenformulier mondelinge zienswijze UOV](#) van RVO. Een medewerker belt u binnen 5 werkdagen terug om een afspraak te maken. U kunt ook bellen naar RVO via 088 042 42 42 voor een afspraak. Kies voor optie 1 en daarna voor optie 4.

Brief

U kunt uw zienswijze ook via de post naar ons sturen.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Afdeling Vergunning & Handhaving
Kenmerk: DGNV / 33727365
Postbus 40225
8004 DE Zwolle

Zorg ervoor dat uw gegevens compleet zijn. Noem de datum, uw naam en adres in de brief en onderteken uw zienswijze. Vertel om welk ontwerpbesluit het gaat en waarom u het er wel of niet mee eens bent.

Na uw zienswijze

Nadat u uw zienswijze heeft doorgegeven, krijgt u een ontvangstbevestiging. Alle zienswijzen worden meegenomen in het nemen van een definitief besluit. Als alle zienswijzen verwerkt zijn, krijgt u bericht dat er een Nota van Antwoord is opgesteld. Hierin zijn alle zienswijzen en de reacties daarop samengevoegd. Uw persoonlijke gegevens komen niet in deze nota te staan.

Beroep definitief besluit

Bent u het niet eens met het definitieve besluit? Als belanghebbende kunt u hiertegen in beroep gaan. Bent u geen belanghebbende? Dan kunt u in beroep gaan als u op tijd een zienswijze heeft doorgegeven. Verschilt het definitieve besluit inhoudelijk van het ontwerpbesluit? Dan kunt u ook in beroep gaan als u geen belanghebbende bent en geen zienswijze heeft doorgegeven.

Op www.rvo.nl/uov-wet-natuurbescherming leest u meer over de vervolprocedure en over de regels rondom de beroepsprocedure.